

Pentru o arhitectură a interesului public în România

Lorin Niculae, dr., arh.

Arhitectura este o disciplină care produce schimbare socială prin ea însăși, iar atunci când este practică în sistem participativ poate genera evoluția socială spre solidaritate și incluziune socială. Așa cum, pentru persoanele defavorizate care nu își permit un avocat, există instituția avocatului din oficiu, așa cum pentru oricine care suferă există un medic care îi poate alina suferința, tot astfel, pentru cei care nu pot lucra cu un arhitect, trebuie să existe arhitecți care să poată aduce valoare adăugată mediului construit existent, adesea precar, insalubru și ilegal în care trăiesc mase largi de oameni. Totodată, prin educația, prin creativitatea, prin viziunea lor, arhitecții și urbanistii trebuie să conlucreze cu autoritățile centrale și locale, cu cetățenii și cu toți factorii interesați în vederea suprapunerii interesului public peste binele tuturor.

Este foarte dificilă faci advocacy în rândul arhitecților pentru renunțarea la prerogativele pe care profesia le are de șase milenii (documentate): relația directă cu autoritatea, exprimarea în arhitectură a libertății pozitive a arhitectului și legitimarea publică a acesteia prin legitimitatea cu care a fost investită autoritatea, lipsa de dialog cu utilizatorii de arhitectură socială, crearea de obiecte de arhitectură finale, de opere de artă. Acestea nu mai sunt nici utile, nici legitime în cadrul democratic european și în contextul proiectării pentru grupuri vulnerabile. Însuși prefixul *arhi* din arhitect nu înseamnă altceva decât autoritate, preempțiune, primat. Putem atunci vorbi de arhitect ca vector social, de arhitect mediator și negociator de consens sinergic, ocupând o poziție de egalitate cu celelalte foruri implicate în acțiunea comunicativă, la nivel urban? Nu este acesta un paradox semantic? Trebuie inventat un nou nume pentru ceea ce trebuie să devină arhitectul?

În opinia mea, nu, pentru o sumă de motive. Chiar dacă ideea de consens se bazează pe egalitatea importanței diferitelor puncte de vedere exprimate de toți actorii care au argumente privitoare la mediul construit, arhitectul este singurul care vizualizează proiectul în viitor, îi dă formă și sens. Arhitectul inițiază procesul, redevenind astfel întâiul dintre constructori, poziție abandonată în paradigma instrumental-normativă, acolo unde arhitectul preia o comandă de la o autoritate și întocmește un proiect pe care îl încredințează spre execuție unei antreprize specializate. Dealtfel, voi milita pentru eliminarea cuvântului *comandă* din vocabularul arhitecților, atunci când se referă la implicarea într-un nou proiect de arhitectură. Un client nu

elaborează o comandă, ci arhitectul, împreună cu clientul și toți cei interesați elaborează o temă de proiectare, care nu reprezintă altceva decât consensul asupra variabilei focale a proiectului, așa cum vom detalia în cadrul cursului. Consensul sinergic al tuturor părților reprezintă garanția suprapunerii interesului public peste binele comun, iar arhitectura devine disciplina care garantează reflectarea acestuia la nivel spațial și tectonic.

De aceea, consider că este de datoria generației actuale de arhitecți să creeze arhitectura interesului public, o arhitectură care își redobândește întâietatea în domeniul modelării spațiului prin importanța rolului asumat, acela de a garanta și crește libertatea, echitatea și solidaritatea sociale.